

УДК 342.9

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПРЕДМЕТНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ УКРАЇНИ

Кравцова Т.М., д. ю. н., професор,
професор кафедри правосуддя
Сумський національний аграрний університет

Петрова Н.О., старший викладач
кафедри міжнародних відносин,
аспірант кафедри правосуддя
Сумський національний аграрний університет

Стаття присвячена дослідженню та уточненню сутності та змісту предметної юрисдикції адміністративних судів України, зокрема аналізу справ, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.

Ключові слова: юрисдикція, адміністративна юрисдикція, предметна адміністративна юрисдикція, публічно-правовий спір, суб'єкт владних повноважень, судова реформа.

Статья посвящена исследованию и уточнению сущности и содержания предметной юрисдикции административных судов Украины, в частности анализу дел, на которые распространяется юрисдикция административных судов.

Ключевые слова: юрисдикция, административная юрисдикция, предметная административная юрисдикция, публично-правовой спор, субъект властных полномочий, судебная реформа.

Kravtsova T.M., Petrova N.O. ESSENCE AND CONTENT OF SUBJECT JURISDICTION OF ADMINISTRATIVE COURTS OF UKRAINE

The article is devoted to the investigation and clarification of the essence and content of the subject jurisdiction of administrative courts of Ukraine, in particular, the analysis of cases covered by the jurisdiction of administrative courts.

Key words: jurisdiction, administrative jurisdiction, subject administrative jurisdiction, public legal disputes, subject of power, judicial reform.

Постановка проблеми. Однією з першочергових реформ, що повинні бути якнайшвидше впроваджені, є судова реформа, результатом якої є гарантування здійснення ефективного правосуддя в Україні, вільного доступу до нього, неупередженого та справедливого вирішення правових спорів на засадах верховенства права. З набранням чинності 15 грудня 2017 року Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 2147-VIII від 3 жовтня 2017 року [1] відбулося запровадження нових правил адміністративного судочинства та вдосконалення наявних. Так, зазнали зміни й правила щодо застосування предметної юрисдикції адміністративними судами України, зокрема щодо справ, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів.

Ступінь розробленості проблеми. Дослідження окремих питань адміністративної юрисдикції здійснювали відомі вчені, такі як: В. Авер'янов, В. Бевзенко, Ю. Битяк, В. Зуй, В. Колпаков, Р. Куйбіда, А. Осадчий, О. Панченко, О. Пасенюк, Ю. Педько, Д. Притика, М. Смокович, М. Цуркан, В. Стефанюк, В. Шишкін, та інші дослідники. Але поряд із цим, враховуючи різноплановість і глибину проведених досліджень, а також суттєві зміни, що були внесені до адміністративного процесуального законодавства в процесі реформування судової системи, додаткового

дослідження та уточнення потребує сутність та зміст предметної юрисдикції адміністративних судів України. Виходячи з вищезазначеного, метою статті є розкриття сутності та змісту предметної юрисдикції адміністративних судів України, із врахуванням останніх змін до Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАСУ).

Виклад основного матеріалу. Наукові, довідково-енциклопедичні та інші видання тлумачать юрисдикцію (лат. *jurisdictio* – судовомовлення, сфера поширення закону) як компетенцію судового чи іншого юрисдикційного органу, наділеного повноваженнями щодо розмежування юридичних справ [2, с. 181]. Її значення полягає в тому, що вона допомагає розмежувати компетенцію між окремими ланками судової системи і між судами однієї ланки щодо розгляду і вирішення підвідомчий їм адміністративних справ.

Наслідком неправильного визначення судової юрисдикції (в першій інстанції) є скасування судового рішення із закриттям провадження в справі (при апеляційному або касаційному перегляді справи). Це тягне за собою негативні наслідки, оскільки сторона повинна знов звертатися до іншого суду, має місце нерозв'язання спору в розумний строк, що є порушенням гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод права кожного на справедливий і публічний розгляд його справи впродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.

При цьому посилання «судом, встановленим законом» означає, що цей той суд, який володіє певними повноваженнями щодо розгляду конкретної справи, тобто має належну юрисдикцію [3, с. 76].

Юрисдикція адміністративних справ визначається виходячи із сукупності юридичних ознак (властивостей) справи, на основі яких закон визначає суд, що має право та зобов'язаний розглянути таку справу й вирішити її по суті. При цьому юрисдикція справи визначається за допомогою таких критеріїв, які характеризують різновиди юрисдикції справ, а саме: 1. Предмет судового розгляду – спір про право; 2. Суб'єктивний склад сторін спору; 3. Інстанційна побудова судової системи; 4. Територія, на яку поширюється діяльність суду.

Відповідно до цих критеріїв розмежування компетенції різних судів виділяють такі види адміністративної юрисдикції: а) предметна; б) суб'єктна; в) інстанційна; г) територіальна.

Розглядаючи перший критерій адміністративної юрисдикції – спір про право (предметну адміністративну юрисдикцію), слід зазначити, що цей спір безпосередньо пов'язаний із публічно-правовими відносинами.

Тобто предметна адміністративна юрисдикція – один з основних елементів, який обумовлює відмінності адміністративного судочинства від інших видів судочинства (цивільного, господарського, кримінального, конституційного). Закон указує, які саме категорії справ підлягають віданню даного роду судів.

Так, ст. 19 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), указує на категорії адміністративних справ, які віднесені до компетенції адміністративних судів у публічно-правових спорах, розгляд яких, у свою чергу, відноситься до юрисдикції адміністративних судів.

При цьому відповідно п. 2 ч. 1 ст. 4 КАСУ публічно-правовий спір – спір, в якому:

1) хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку з виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій;

2) хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку з наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг;

3) хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму, і спір виник у зв'язку з порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи [4].

Стаття 19 КАСУ конкретизує та надає перелік публічно-правових спорів, що передані на вирішення адміністративного суду.

Так, спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності, крім випадків, коли для розгляду таких спорів законом встановлено інший порядок судового провадження, вирішуються в межах адміністративного судочинства.

Відмітимо, що п. 7 ч. 1 ст. 4 КАСУ визначає, що суб'єкт владних повноважень – орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг [4].

Відповідно до ст. 1 Закону України № 5203-VI від 6 вересня 2012 року «Про адміністративні послуги» адміністративною послугою є результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону.

Суб'єктом надання адміністративної послуги є орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим (далі – АРК), орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги [5].

На підставі ст. 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, що є гарантією того, що права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

При цьому фізичні і юридичні особи можуть звернутися за захистом свого права і до суб'єкта владних повноважень, і до суду. Так, відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 25.12.1997 року подання скарги до органу, посадової особи вищого рівня не перешкоджає оскарженню цих рішень, дій чи бездіяльності до суду [6].

Відповідно до п. 1 Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ» від 6 березня 2008 року № 2 під час розгляду спорів щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень суди, незалежно від підстав, наведених у позовній заяві, повинні перевіряти їх відповідність усім зазначеним вимогам [7].

Дії суб'єктів владних повноважень, що спрямовані на виконання нормативно-правових актів різної юридичної сили, можуть бути двох видів: 1) дії вчинюються відповідно до нормативно-правового акта, який повністю чи частково суперечить правовим актам вищої юридичної сили; 2) дії вчинюються всупереч вимогам нормативно-правових актів, які застосовуються.

Прикладами бездіяльності суб'єктів владних повноважень є: ситуація, коли сільська рада проводить сесійні засідання і не виносить на розгляд питання про безкоштовну передачу у власність громадян за їх заявами земельних ділянок; державний реєстратор порушив встановлений законодавством строк надсилання документів, поданих для

проведення державної реєстрації, суб'єкту державної реєстрації, уповноваженому збирати реєстраційні справи; посадова особа письмово не повідомила громадянина про результати розгляду отриманої скарги, неприйняття рішення державного реєстратора щодо реєстрації прав тощо [8].

Юрисдикція адміністративних судів може бути встановлена законом, зокрема ст. 23 Закону України від 13 січня 2011 року № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» [9], ст. 28 Закону України від 22 березня 2012 року № 4572-VI «Про громадські об'єднання» [10], ч. 2, ст. 74 Закону України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження» [11] тощо.

Адміністративними судами розглядаються також справи у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, про що зазначено в ч. 3 ст. 14, ст. 17 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», № 1555-VII від 1 липня 2014 року, що набрав чинності з 02.08.2017 року.

До юрисдикції адміністративних судів належить вирішення питання щодо законності (крім конституційності) підзаконних правових актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради АРК, а також законності та відповідності правовим актам вищої юридичної сили правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень [6].

Щодо спорів із приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби, то їх зміст розкривається через визначення публічної служби (п. 17 ч. 1 ст. 4 КАСУ), що є діяльністю на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійною діяльністю суддів, прокурорів, військовою службою, альтернативною (невійськовою) службою, іншою державною службою, патронатною службою в державних органах, службою в органах влади АРК, органах місцевого самоврядування. Слід зазначити, що такі спори не відносяться до трудових і регулюються нормами адміністративного права.

Між суб'єктами владних повноважень можуть бути спори з приводу реалізації їх компетенцій у сфері публічно-владних управлінських функцій (спори між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень). Зазвичай, це буває через наявність однакових повноважень, функцій, завдань, що дублюються між суб'єктами владних повноважень, а також унаслідок перевищень своїх повноважень чи їх зловживання. В юридичній літературі, зокрема великому юридичному словнику, тлумачать компетенцію як сукупність юридично встановлених повноважень, прав і обов'язків конкретного державного органу (органу місцевого самоврядування) або посадової особи, що визначають його місце в системі державних органів (органів місцевого самоврядування) [12]. Так, завданням суду в спорах між

суб'єктами владних повноважень є вирішення питань щодо дублювання компетенцій суб'єктів владних повноважень, усунення негативних наслідків перевищення та зловживання їх повноважень.

Сторонами в спорі (позивачем і відповідачем) з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління (й делегованих повноважень) є суб'єкти владних повноважень, визначення яких дано п. 7 ч. 1. ст. 4 КАСУ.

Спори, що виникають із приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів також вирішуються в межах адміністративного судочинства.

Відповідно до п. 16 ч. 1 ст. 4 КАСУ адміністративний договір визначається як спільний правовий акт суб'єктів владних повноважень або правовий акт за участю суб'єкта владних повноважень та іншої особи, що ґрунтується на їх волеузгодженні, має форму договору, угоди, протоколу, меморандуму тощо, визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері і укладається на підставі закону.

КАСУ також конкретизує сфери та мету укладання адміністративного договору, що слугує: а) для розмежування компетенції чи визначення порядку взаємодії між суб'єктами владних повноважень; б) для делегування публічно-владних управлінських функцій; в) для перерозподілу або об'єднання бюджетних коштів у випадках, визначених законом; г) замість видання індивідуального акта; г') для врегулювання питань надання адміністративних послуг [4].

Наразі, за даними деяких досліджень, фіксується відсутність у провадженні адміністративних судів категорії справ з приводу спорів, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів. Так, на цьому етапі розвитку публічних відносин є сенс говорити тільки про наявність певних ознак адміністративних договорів у відносинах між державними та недержавними організаціями з приводу адміністративно-правового регулювання у сфері транспорту та зв'язку, у сфері будівництва та житлово-комунального господарства, у сфері охорони навколишнього середовища, у сфері соціальної політики, у сфері охорони здоров'я, у сфері освіти та науки, у сфері культури, молодіжної політики, фізичної культури та спорту. Тобто можемо говорити про наявність принципів договірних відносин державного управління в соціальної та гуманітарно-культурній діяльності держави, а отже, визначити адміністративний договір як форму державного управління [13, с. 62].

Важливим аспектом категорії справ, визначених у п. 5 ст. 19 (за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, коли право звернення до суду для вирішення публічно-правового спору надано такому суб'єкту законом), є мета позовів суб'єктів владних повноважень, що полягає у вирішенні публічно-правового спору. Позивачем публічно-правового спору є суб'єкт владних повноважень, що відповідно до п. 7 ч. 1. ст. 4

КАСУ є орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ними публічно-владних управлінських функцій на підставі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень, або надання адміністративних послуг, на виконання повноважень якого подано позов до адміністративного суду.

Відповідачем у таких спорах можуть бути суб'єкт владних повноважень, а у випадках, визначених законом, й інші особи, до яких звернена вимога позивача.

Так, відповідно до ч. 4 ст. 46 КАСУ, громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, громадські об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами лише за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень у справах: 1) про тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності громадського об'єднання; 2) про примусовий розпуск (ліквідацію) громадського об'єднання; 3) про затримання іноземця або особи без громадянства чи примусове видворення за межі території України; 4) про встановлення обмежень щодо реалізації права на свободу мирних зібрань (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо); 5) в інших випадках, коли право звернення до суду надано суб'єкту владних повноважень законом. [4]

Спори щодо правовідносин, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму, також підпадають під адміністративну юрисдикцію. Нормативно-правовими актами в правовідносинах, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму, є: Закони України «Про вибори Президента України» від 18 березня 2004 року № 1630-IV [14], «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року № 4061-VI [15], «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 року № 5475-VI [16] та інші нормативно-правові акти, якими визначено етапи (початок, проходження та закінчення) виборчого процесу та процесу референдуму. Так, у ст. 99 Закону України «Про вибори президента України» зафіксовано, що рішення, дії чи бездіяльність виборчих комісій, членів цих комісій, органів виконавчої влади, органів влади АРК, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації, кандидатів на пост Президента України, їхніх довірених осіб, партій-суб'єктів виборчого процесу, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, офіційних спостерігачів, що порушують законодавство про вибори, можуть бути оскаржені до суду в порядку, визначеному КАСУ [14].

Деякі спори у сфері правовідносин, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму, можна віднести до категорії спорів із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності. При цьому спори, зокрема щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності виборчих комісій чи комісій з референдуму, які виникли поза межами етапів виборчого процесу та

процесу референдуму або не стосуються виборчого процесу чи процесу референдуму, не належать до спорів, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму, а тому визначення юрисдикції таких спорів та їх розгляд проводяться в загальному порядку.

До спорів щодо правовідносин, пов'язаних із виборчим процесом чи процесом референдуму, можна віднести спори щодо: 1) оскарження рішень, дій або бездіяльності виборчих комісій, комісій з референдуму, членів цих комісій (стаття 273 КАСУ); 2) уточнення списку виборців (стаття 274 КАСУ); 3) оскарження рішень, дій або бездіяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, інформаційних агентств, підприємств, установ, організацій, їхніх посадових та службових осіб, творчих працівників засобів масової інформації та інформаційних агентств, які порушують законодавство про вибори та референдум (стаття 275 КАСУ); 4) оскарження дій або бездіяльності кандидатів, їхніх довірених осіб, партії (блоку), місцевої організації партії, їхніх посадових осіб та уповноважених осіб, ініціативних груп референдуму, інших суб'єктів ініціювання референдуму, офіційних спостерігачів від суб'єктів виборчого процесу (стаття 276 КАСУ); 5) виборів Президента України (стаття 277 КАСУ).

Особливістю спорів, визначених у п. 7 ст. 19 (спори фізичних чи юридичних осіб із розпорядником публічної інформації щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності в частині доступу до публічної інформації), є те, що відповідно до ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 року № 2939-VI, (далі – Закон 2939-VI) [9] до числа розпорядників публічної інформації належать не тільки суб'єкти владних повноважень, а й інші суб'єкти права, тобто наявність суб'єкта владних повноважень як сторони не є обов'язковою ознакою цієї категорії спорів, що не впливає на належність цієї категорії спорів до юрисдикції адміністративних судів.

Відповідно до п. 14 Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 року № 10 «Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації» для відкриття провадження в цій категорії справ достатньо припущення позивача про те, що не надана на його запит інформація містить ознаки публічної. [17]. Питання про те, чи дійсно запитувана інформація є публічною, належить досліджувати після відкриття провадження.

Так само лише під час судового розгляду спору належить з'ясувати, чи належить відповідач до кола розпорядників інформації у розумінні Закону № 2939-VI (зокрема, статті 13).

Відповідно до ч. 3 ст. 23 Закону 2939-VI оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до КАСУ.

Спори щодо вилучення або примусового відчуження майна для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності також розглядаються адміністративними судами.

Однак слід зазначити, що ч. 1 ст. 267 КАСУ визначає, що право звернутися з адміністративним позовом про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності мають органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які відповідно до закону можуть викуповувати ці об'єкти для суспільних потреб. У ч. 1 ст. 16 Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності від 17 листопада 2009 року № 1559-VI (далі – Закон № 1559-VI), орган виконавчої влади чи орган місцевого самоврядування, що прийняв рішення про відчуження земельної ділянки, у разі недосягнення згоди з власником земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, щодо їх викупу для суспільних потреб відповідно до розділу II цього Закону звертається до адміністративного суду з позовом про примусове відчуження зазначених об'єктів. Таким чином, право на звернення із подібними позовами до адміністративного суду мають лише ті суб'єкти владних повноважень, за якими закон визначив повноваження на викуп таких об'єктів, тобто визначені статтями 8, 9 Закону № 1559-VI [18, с. 20].

Відповідно до ч. 2 ст. 267 КАСУ адміністративні справи про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності розглядаються та вирішуються апеляційним адміністративним судом за місцем розташування нерухомого майна, що підлягає примусовому відчуженню.

Спори щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших подібних органів, рішення яких є обов'язковими для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб, є предметом адміністративної юрисдикції.

У п. 15. Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України № 8 від 20.05.2013 року «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів», зазначено, що відповідно до частини третьої статті 8 Закону України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV «Про реабілітацію інвалідів в Україні» рішення медико-соціальних експертних комісій є обов'язковими для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, реабілітаційними установами незалежно від типу і форми власності [19].

Таким чином, рішення медико-соціальних експертних комісій спрямовані на забезпечення реалізації державної політики у сфері реабілітації інвалідів, створення правових, економічних, політичних, соціально-побутових і соціально-психологічних умов для задоволення їхніх потреб у відновленні здоров'я, матеріальному забезпеченні, посиленій трудовій та громадській діяльності, а тому вони мають публічний характер та підлягають оскарженню в порядку адміністративного судочинства [19].

Наступні пункти 10, 11, 12 ст. 19 КАСУ відносяться також до справ у публічно-правових спорах, на які поширюється юрисдикція адміністративних судів, що й визначається завдяки предметній юрисдикції.

Ч. 2 ст. 19 КАСУ визначає справи у публічно-правових спорах, на які не поширюється юрисдикція адміністративних судів.

Відповідно до п. 5. Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України № 8 від 20.05.2013 «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів», публічно-правові спори щодо конституційності законів, міжнародних договорів, підзаконних актів Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради АРК віднесені до юрисдикції Конституційного Суду України [19].

Відповідно до пункту 1 ч. 2 ст. 19, ч. 1 ст. 264 КАСУ до юрисдикції адміністративних судів належить вирішення питання щодо: законності (крім конституційності) постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, постанов Верховної Ради АРК, а також законності та відповідності правовим актам вищої юридичної сили нормативно-правових актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів АРК, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень.

Компетенція адміністративних судів не поширюється на справи, що мають вирішуватися в порядку кримінального судочинства (повинні вирішуватися за нормами Кримінального процесуального кодексу України) та про накладення адміністративних стягнень (повинні вирішуватися за нормами Кодексу України про адміністративні правопорушення). При цьому публічно-правовим спором за КАСУ є не будь-який публічно-правовий спір, а лише той, який впливає із здійснення суб'єктом владних повноважень своїх владних управлінських функцій. Органи дізнання, слідства та прокуратури під час перевірки заяви про злочин та її вирішення виконують не владні управлінські функції, а владні процесуальні функції.

Тому, враховуючи приписи КАСУ, такі спори не впливають із здійснення суб'єктом владних повноважень своїх владних управлінських функцій, а тому не належать до юрисдикції адміністративних судів [20], а отже, не попадають під означення справ, що належать до п.1 ч.1 ст. 19 КАСУ, – в спорах фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, дій чи бездіяльності.

Компетенція адміністративних судів не поширюється й на справи щодо відносин, які відповідно до закону, статуту (положення) громадського об'єднання, саморегульованої організації віднесені до його (її) внутрішньої діяльності або виключної компетенції, крім справ у спорах, визначених пунктами 9, 10 частини першої цієї статті (тобто такими винятками є спори щодо оскарження рішень атестаційних, конкурсних, медико-соціальних експертних комісій та інших подібних органів, рішення яких є обов'язковими для органів

державної влади, органів місцевого самоврядування, інших осіб; і спори щодо формування складу державних органів, органів місцевого самоврядування, обрання, призначення, звільнення їх посадових осіб).

Відповідно до п. 3 ст. 19 КАСУ адміністративні суди не розглядають позовні вимоги, які є похідними від вимог у приватно-правовому спорі і заявлені разом з ними, якщо цей спір підлягає розгляду в порядку іншого, ніж адміністративне, судочинства і знаходиться на розгляді відповідного суду. П. 23. ст. 4 КАСУ, визначає похідну позовну вимогу як вимогу, задоволення якої залежить від задоволення іншої позовної вимоги (основної вимоги).

Висновки. Отже, враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що предметна юрисдикція є визначальною у визначенні юрисдикції спору. При відповіді на питання, який суд (загальної юрисдикції, адміністративний чи господарський) буде розглядати певний спір, треба враховувати зміст порушеного права. А виходячи зі змісту порушеного права, спори можуть розглядатися і судами загальної юрисдикції, і адміністративними та господарськими судами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 3.10.2017 № 2147-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19>.
2. Бевзенко В.М. Адміністративна юрисдикція: поняття, сутність, проблеми відмежування // Адміністративне право і процес. – № 2(4). – 2013 С. 180-195.
3. Боева О.С. Юрисдикція та підвідомчість у господарському судочинстві в аспекті захисту трудових прав. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. № 1. С. 75.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6. 07. 2005 № 2747-IV в ред. 07.01.2018 року. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/page?text=%E0%E3%E5%ED%F2%F1%F2%E2>.
5. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.
6. Рішення Конституційного Суду України від 25.11.1997 року, у справі за конституційним зверненням громадянки Дзюби Галини Павлівни щодо офіційного тлумачення частини другої статті 55 Конституції України та статті 248-2 Цивільного процесуального кодексу України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-97>.

7. Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністративних справ: Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 6 березня 2008 року № 2. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002760-08>.

8. Оскарження рішень та дій влади до адміністративного суду: Чемеровський районний суд Хмельницької області. URL: <https://cm.km.court.gov.ua/sud2219/info/questions/90467/>.

9. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року №2939-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

10. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року №4572-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.

11. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.

12. Большой юридический словарь. М., 1997. С. 293.

13. Бояринцева М.А. Адміністративний договір: суб'єктний склад і склад елементів договору. Адміністративне право і процес. № 1(11). 2015. С. 55.

14. Про вибори Президента України: Закон України від 5 березня 1999 року № 474-XIV (в ред. від 01.01.2016 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/474-14/page>.

15. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 року № 4061-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>.

16. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 6 листопада 2012 року № 5475-VI (в ред. від 09.12.2015 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5475-17/page>.

17. Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації: Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 29.09.2016 року № 10. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0010760-16/page>.

18. Ільницький О.В., Ільків Н.В. Особливості судового розгляду справ про примусове відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Вісник Вищої ради юстиції. Судова практика. № 3(15). 2013. С. 18–33.

19. Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів: Постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20.05.2013 р. № 8. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0008760-13>.

20. Інформаційний лист Вищого адміністративного суду України № 334/8/13-11 від 12.03.2011 та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ N 259/0/4-11 від 11.03.2011 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0334760-11>.